

Пилипенко А. В.

студентка ФММ

ORCID: 0000-0001-8490-9278;

Жигалкевич Ж. М.

д-р. екон. наук, доцент,

професор кафедри менеджменту підприємств

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»,

м. Київ, Україна

ORCID: 0000-0002-5847-1302

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Економічна криза, повномасштабне вторгнення, воєнна агресія, повна втрата впливу держави на економічні процеси, значне зростання цін на енергоносії, матеріальні ресурси та сировину призвели до різкого збільшення собівартості продукції та вплинули на діяльність усіх вітчизняних підприємств. Фінансові результати діяльності українських підприємств різко погіршилися у 2020 році на фоні пандемії Covid-19. Більшість підприємств почали працювати в збиток, у 2021 році ситуація покращилась і збитковість стала меншою, проте не зникла. У 2022 році компанії опинились в складних умовах, багато підприємств зруйновано, значна кількість □ припинила або призупинила свою діяльність, а ті, які намагаються працювати, в фінансовому результаті отримують збиток, що, ймовірно, значно перевищать показники 2020 року. Зазначене вимагає постійної роботи над вирішенням завдань оптимізації рівня витрат та забезпечення стійкості підприємств.

Відповідно до загальноприйнятого визначення, витрати □ це грошовий вираз витрат на виробництво і реалізацію продукції в певний період, що включають: матеріальні, трудові, фінансові, природні, інформаційні тощо.

Майбутні доходи організації залежать від її витрат. Чим вище прибуток організації, тим більше ресурсів залишається для розширення компанії, для впровадження і розробки нових продуктів, для технічного оснащення виробництва. Тому однією з найважливіших умов розвитку і розширення організації є досконале управління витратами виробництва.

Управління витратами є складним процесом, який націлений на досягнення високих економічних результатів діяльності підприємства за рахунок вдалої та успішної управлінської діяльності. Управління витратами □ це особливий взаємозв'язок між менеджментом та економікою, що поєднує в собі елементи операційного та фінансового менеджменту з метою оптимізації витрат та максимізації добробуту власників підприємств [1, с.5].

Управління виробничими витратами та покращення системи управління ними в умовах економічної кризи є достатньо важливим аспектом діяльності будь-якого підприємства. Головною метою компанії є отримання максимального прибутку за умови мінімізації витрат. Досягнення найбільшого ефекту при найменших витратах ресурсів підприємства залежить від стратегії управління витратами, яка зорієнтована на їх зниження. Точний аналіз витрат виробництва, стратегія зниження витрат та планування витрат на майбутні періоди може відбуватися за умови правильно сформованої системи управління витратами. Така система регулює раціональне та ефективне використання ресурсів, тим самим забезпечуючи ефективне виробництво.

Побудова ефективної системи управління витратами – це процес розроблення і прийняття управлінських рішень за всіма аспектами їх формування й розподілу в підприємстві [2]. Важливість питань, пов'язаних з управлінням витратами на підприємствах, зумовлена також тим, що до пріоритетних проблем організації та здійснення підприємницької діяльності в Україні належать висока собівартість вітчизняної продукції, нестача фінансових ресурсів для розвитку, відсутність системи розвитку менеджменту, яка б відповідала потребам управління. Зазначені проблеми вимагають від керівників підприємств впровадження та використання сучасних технологій управління витратами, їх економії та недопущення втрат [1].

В умовах невизначеності управління витратами спрямоване на створення цілісної, раціональної, постійної системи, що функціонує на основі чітко визначених керівництвом підприємства цілей.

Під невизначеністю можна розуміти відсутність інформації стосовно ймовірності майбутніх подій, що впливають на ефективність діяльності підприємств [3].

Діагностика існуючих проблем у сфері контролю та формуванню витрат на підприємстві зводиться до виявлення причин недостатньої ефективності обліку, відсутності дієвих критеріїв оцінки діяльності щодо управління витратами, удосконалення системи мотивації. Прогалини в оперативному обліку – це застарілі дані про фактичні витрати, які відображаються на рахунках бухгалтерського обліку і можуть бути виявлені в періоді, наступному за звітним. Ці дані не дозволяють оперативно коригувати зміни у виробничих цехах. Новітні методи управління витрат, що відрізняються від вітчизняних, але вже давно застосовуються в світі, вирізняються своєю різноманітністю, існуванням декількох способів застосування певного методу на підприємстві та в галузі, й мають тісний взаємозв'язок між методами та функціями управління витратами [4, с.142].

Удосконалена система управління витратами повинна надавати керівництву інформацію, яка забезпечує такі переваги: прийняття управлінських рішень відповідно до їх економічних наслідків; контроль витрат за нормативами; розробку економічної стратегії; оцінку витрат і отримання прибутку за виробничий період; оцінку витрат у межах структурних підрозділів підприємства; прийняття рішення про доцільність окремого виробництва. Для ефективного функціонування підприємству необхідно зорієнтуватись на оптимізацію власних витрат за рахунок: підвищення технічного рівня виробництва; вдосконалення організації виробництва та праці; зміни в обсягах та структурі продукції, розширення асортименту; покращення використання природних ресурсів; впровадження та розвиток нових виробництв; дослідження причин дефектів і зниження собівартості; вдосконалення системи обліку.

Таким чином, в умовах економічної кризи витрати підприємств повинні аналізуватися базуючись на чіткі методологічні орієнтири для сприяння оптимізації виробничих процесів організації знаходячи найкоротший шлях до визначення правильного шляху управління витратами. В умовах невизначеності підприємствам рекомендується застосовувати метод управління витратами «точно в строк», який дозволить забезпечити оптимальний рівень реалізації продукції за рахунок виробництва продукції тільки тоді, коли вона необхідна, використовуючи наявні ресурси. Метод «точно в строк» обмежується виробництвом невеликих партій, з урахуванням використання наявних ресурсів і жорсткої конкуренції за вироблену продукцію. Метою системи є «гарантування» попиту, за принципом, що продукція виробляється тільки тоді, коли вона потрібна, і лише в тій кількості, яка потрібна замовнику. Цей метод можна порівняти з методом калькулювання собівартості продукції, за винятком того, що в даному випадку замовником є не конкретний покупець, а попит на продукцію.

Підсумовуючи вищезазначене, управління витратами є основним інструментом будь-якої бізнес-організації, що дозволяє їй конкурувати на ринку, використовуючи всі ресурси компанії, тому є однією з найважливіших умов розвитку і розширення організації. Витрати організації є важливим економічним показником діяльності підприємств, оскільки витрати складаються з проблемних ресурсів. Вдале управління витратами - це прибуток для компанії, а прибуток є необхідною умовою існування бізнес-організації. Збереження та збільшення прибутку є основним завданням підприємств, в межах якого має вирішуватися проблема оптимізації витрат шляхом застосування різних методів управління витратами.

Література:

1. Чорна М.В. Смірнова П.В., Бугріменко Р.М. Управління витратами: навч. посіб. Харків, 2017. 166 с.
2. Говорушко Т.А. Механізм фінансового забезпечення малого підприємництва у харчовій проми. словості. *Економіка АПК*. 2008. № 3. С. 84–90.
3. Занора В.О. Ризик-орієнтоване управління виробничо-технологічними витратами машинобудівних підприємств. *Бізнес Інформ*. 2014. № 4. С. 157–161.
4. Фінансовий менеджмент: підручник / Поддерьогін А. М., Бабяк Н.Д., Білик М.Д. та ін. Київ, 2017. 534 с.